

Framferðin hjá samgonguni elvir til eitt sonevnt »mismatch«, eitt misljóð, í hugaheiminum hjá nógvum veljarum. Tað lekir millum teori og praksis.

MYND: ÁLVUR HARALDSEN

privata vinnulívinum. Sýmbolikkurin var ikki til at misskilja: Samfelagið er sum einhvør nútímans fyrítøka, har profitmaksimering, effektivisering og høgjar stjóralønir seta dagsskránna. Misljóðið er fullkomið, tí samfelagið er ikki sum einhvør onnur fyrítøka í hugaheiminum hjá teimum flestu. Samskiptið hjá samgonguni skurrarði frá byrjanini. Politikkurin skuldi vera eitt felagsprojekt, har fólk kendu sínar innastu sannfæringar aftur. Ikki eitt elituprojekt. Torføra búskaparstøðan og nógvu lyftini um arbeiðsskapandi tiltøk og búskaparvækstur undan valinum gjørdur eisini sitt til, at misljóðið gjørdist enn størri, tí úrlitið av valinum gjørdist ikki búskaparvækstur hjá teimum sum høvdu minst, men tað øvugta. Eftir sita nógvir veljarar við einari kenslu av einari politiskari skipan, ið livir sitt eigna lív, og sum er lítið viðkomandi fyri gerandisdagin. ABDH samgonguni tørvar tí ein nýggjan inkluderandi politikk, skal hon gera sær nakrar vónir um at fáa samband við veljaran. Eitt felagseyðkenni fyri allar leiðarar, ið hava stóra undirtøku millum fólk er eginleikin at hava fingurin á sosiala pulsinum, við einari greiðari fatan av teimum dreymum og ynskjum fólk hava. Væl eydnað politiskt samskipti, er samskipti, har veljarin kennir seg sjálvan og sínar djúpastu sannfæringar aftur. Hetta er ultimativa treytin fyri, hvørt vit meta at ein politisk verkætlan er væl eydnað ella ikki.

Politiski heilin

Ímeðan høgravongurin í Føroyum ikki hevur megnað serliga væl at tala til kenslurnar hjá fólki, er støðan ein onnur í USA. Her hevur høgravongurin tikið ein stóran part av politiska samskiptinum til eignað inntøku, tí hon hevur megnað at tala til kenslurnar hjá nógvum veljarum. George Lakoff vísir á, at nógv hugtøk í almenna rúminum beinleiðis stuðla høggrasinnaðu dagsskránni. Eitt nú hugtakið »skattalætti«, sum vinstravongurin eisini brúkar uttan at hugsa stórvegis um signalvirði í orðinum. At knýta orðini »skattur« og »lætti« saman, rekir frammundir, at skatturin er ein byrða, ið onkunsvegna skal lættast um. Tað liggur í sjálvum orðinum. Við øðrum orðum er skatturin ikki longur grundarlagið undir einum felagságóða, ið kemur øllum til góða, men ein tung persónlig byrða. Við hesum vísir George Lakoff á, at tað er ein illusið at halda, at politiskt kjak á nakran hátt er neutralt ella uttan trupuleikar avspeglar veruleikan. Hugtøkini í samskiptinum vekja neyðturviliga ávisar kensluligar assosiatiðir í hugaheiminum hjá veljaranum. Boðskapur hansara er tí, at vinstravongurin, ið søguliga hevur gjørt nógv við at grundgeva rationally við samfelagsgreiningum, hagtølum og øðrum, átti at lagt nógv størri dent at tala til djúpastu kenslurnar hjá fólki.

Stóra fyrimyndin hjá George Lakoff í hesum sambandi er amerikanski for-

setin Barack Obama. Sambært honum megnaði Barack Obama at seta sína politisku dagsskrá í samband við nakað fólk intuitivt dáma og skilja við brakandi success. Kjarnuboðskapurin hjá honum var nevnliga, at fólkærðiliga skipanin skal byggja á hugtakið »empati«. Og hann hevur støðugt brúkt hugtakið í sínum samskipti við veljaran. Boðskapurin hevur verið, at samfelagið í dag hevur stóran tørv á fólki, ið megna at seta seg í støðuna hjá øðrum enn sær sjálvum. Politikkur skuldi grundast á grundleggjandi virðing fyri sínum medmenniskjum. Hetta skuldi avspeglast við, at politiska skipanin gjørdist ein viðspælari, ið skapti møguleikar fyri sínar borgarar. Við hesum hevur hann megnað at tala til eina felagskenslu, sum evolutionsáálarfrøðingar leingi hava víst á, er grundleggjandi menniskjanlig; nevnliga hugurin og viljin til at samstarva sínar artsfelagar. Henda kensla er aldargomul og grundleggjandi partur av sosiala medviti menniskjans. Sambært evolutionsáálarfrøðingini eru evnini til at liva í sosialum felagskapi og samstarva ein stórur partur av frágreiðingini uppá yvirliving menniskjans. Og ein stór frágreiðing uppá, at menniskja hevur relativt stóran heila í mun til onnur djórasløg.

Evolutionssáálarfrøðingar, ið fáast við at granska politikk, gera nógv burtúr at vísa á, at heili menniskjans mentist undir heilt øðrum umstøðum enn tær vit

kenna í modernaða samfelagnum. Úti á fløtunum í Afrika mentist grundarlagið fyri politiska »X faktorinum«. Teir leiðarar, ið megnaðu at sýna serligt virði fyri bólkin ella serlig kynstur, fingur serstakan status, ella karisma. Men grundleggjandi var, at hesir gjørdur seg verdar til at leiða, og altíð kundu avsetast um teir ikki sýndust hava virðið fyri felagskapin. Úrskurðurin frá hesi gransking er við øðrum orðum, at tann politiska leiðsla, ið megna at geva veljaranum eina sterka kenslu av, at hann er partur av einum felagsprojekti ið hevur persónligt virði fyri hann, eisini er leiðslan ið vinnur hjørtuni á veljaranum.

»Evolutionssáálarfrøðingar, ið fáast við at granska politikk, gera nógv burtúr at vísa á, at heili menniskjans mentist undir heilt øðrum umstøðum, enn tær vit kenna í modernaða samfelagnum. Úti á fløtunum í Afrika mentist grundarlagið fyri politiska »X faktorinum«. Teir leiðarar, ið megnaðu at sýna serligt virði fyri bólkin, ella serlig kynstur fingur serstakan status, ella karisma. Men grundleggjandi var, at hesir gjørdur seg verdar til at leiða, og altíð kundu avsetast, um teir ikki sýndust hava virðið fyri felagskapin.«